

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

MWO-P1A1P-061

EGZAMIN MATURALNY Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

Arkusz I

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 15 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊙ i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

ARKUSZ I

STYCZEŃ
ROK 2006

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
100 punktów

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD
ZDAJĄCEGO

Zadanie 1. (1 pkt)

Spośród poniższych cech wybierz tę, która nie należy do postaw prospołecznych.

- A. Otwartość
- B. Nadwrażliwość
- C. Punktualność
- D. Słowność

Zadanie 2. (4 pkt)

Do charakterystyki postaw określających stosunek do narodu dopisz w odpowiednim miejscu ich nazwy.

Charakterystyka	Postawa
A. Poszanowanie i umiłowanie ojczyzny, stawianie dobra kraju ponad interes osobisty, połączone z szacunkiem dla innych narodów i kultur.	
B. Przekonanie, że wartością nadrzędną jest własny naród. W zależności od sytuacji politycznej i historycznej postawa ta może służyć do osiągania dobrych lub złych celów.	
C. Bezkrytyczny stosunek do własnego narodu, niedostrzeganie jego wad i wyolbrzymianie zalet. Pogarda lub nienawiść do innych narodów.	
D. Przekonanie, że ojczyzną człowieka jest cały świat. Bierny stosunek do tradycji, kultury i interesów własnego narodu, brak poczucia współodpowiedzialności za jego losy.	

Zadanie 3. (1 pkt)

Spośród wymienionych niżej sądów powszechnych zaznacz sąd drugiej instancji dla orzekania w sprawach przestępstw kwalifikowanych jako zbrodnie.

- A. Sąd apelacyjny
- B. Sąd Najwyższy
- C. Sąd okręgowy
- D. Sąd rejonowy

Zadanie 4. (4 pkt)

Podane niżej zdania zakwalifikuj jako prawdziwe lub fałszywe. Wpisz obok nich w tabeli literę P (prawda) lub F (fałsz).

A.	Rozwój nowoczesnych środków masowego przekazu doprowadził do narodzin tzw. demokracji telewizyjnej.	
B.	Fasadowość demokracji polega na tym, że wyborcy mają tylko wrażenie, że decydują o tym, kto obsadza urzędy publiczne.	
C.	Dzięki sondażom przedwyborczym partie polityczne podejmują decyzje, którzy politycy powinni być usunięci z życia publicznego.	
D.	Wśród wielu zalet demokracji można wymienić prawo wglądu władz państwowych w życie każdego obywatela.	

Zadanie 5. (2 pkt)

Uzupełnij tabelkę, wpisując akty prawne zgodnie z ich hierarchią w Rzeczypospolitej Polskiej (z pominięciem umowy międzynarodowej ratyfikowanej za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie).

A.
B.
C.
D.

Akty prawne:

1. akty prawa miejscowego,	3. ustawa,
2. ratyfikowana umowa międzynarodowa,	4. rozporządzenie.

Zadanie 6. (4 pkt)

Wyjaśnij znaczenie pojęć:

A. „*Bogata Północ*”

.....
.....
.....

B. „*Ubogie Południe*”

.....
.....
.....

Zadanie 7. (2 pkt)

Poniższe stwierdzenia podziel na fakty i opinie.

- A. Konserwatyści uważają, że gospodarka powinna opierać się na własności prywatnej.
- B. Wolność jednostki to podstawowe założenie doktryny liberalnej.
- C. Konserwatysta musi być człowiekiem religijnym.
- D. Zwolennicy doktryny socjaldemokratycznej wywodzą się tylko spośród robotników.
- E. Chadecja odwołuje się do społecznej nauki Kościoła katolickiego.

Fakty

Opinie

Zadanie 8. (2 pkt)

Demokracja ateńska to forma demokracji

- A. bezpośredniej.
- B. pośredniej.

Uzasadnij swój wybór.

.....
.....
.....

Zadanie 9. (3 pkt)

Wymienione niżej prawa człowieka podziel na generacje, wpisując w wyznaczonym miejscu odpowiednie oznaczenia: prawa pierwszej generacji (1), prawa drugiej generacji (2), prawa trzeciej generacji (3):

- A. prawo do życia,
- B. prawo do pracy,
- C. prawo do czystego powietrza,
- D. prawo do wypoczynku,
- E. prawo nietykalności osobistej.

A. B. C. D. E.

Zadanie 10. (2 pkt)

Wśród wymienionych niżej ważnych wydarzeń w politycznych dziejach powojennej Europy zaznacz pierwsze, wpisując w tabeli liczbę 1 i ostatnie, wpisując liczbę 5.

A.	Utworzenie Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej	
B.	Zjednoczenie Niemiec	
C.	Upadek muru berlińskiego	
D.	„Paryski Maj”	
E.	Wprowadzenie stanu wojennego w Polsce	

Zadanie 11. (2 pkt)

Wymień dwie najważniejsze przyczyny migracji ludności do Europy oraz podaj po jednym przykładzie do każdej z wymienionych przyczyn.

	Przyczyna:	Przykład:
1.		
2.		

Zadanie 12. (2 pkt)

Wyjaśnij znaczenie pojęcia *partia polityczna*.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 13. (4 pkt)

Podane niżej zdania zakwalifikuj jako prawdziwe lub fałszywe. Wpisz obok nich w tabeli literę P (prawda) lub F (fałsz).

A.	<i>Cenzus wieku powoduje, że wyborcy zbyt młodzi lub zbyt starzy nie mogą brać udziału w życiu publicznym.</i>	
B.	<i>Stosowanie większościowego systemu wyborczego jest korzystne dla małych partii politycznych.</i>	
C.	<i>W systemie proporcjonalnym działa tzw. klauzula zaporowa zapobiegająca rozdrobnieniu parlamentu.</i>	
D.	<i>Dzięki zastosowaniu cenzusu majątkowego ludzie ubodzy mogą korzystać z pełni praw politycznych.</i>	

Zadanie 14. (3 pkt)

Na podstawie materiałów A i B odpowiedz na pytania zamieszczone poniżej.

Materiał A

**Tabela. Przestępczość w zależności od rejonu miasta
(Anglia i Walia, 1998 r.)**

Rodzaj przestępstwa	Centrum miasta	Poza centrum
Włamanie	30	18
Napad rabunkowy	27	16
Gwałt	39	30
Atak fizyczny	27	17
Kradzież samochodu	36	20
Włamanie do samochodu	27	16

Uwaga:

Liczby wskazują odsetek osób, które raz lub więcej padły ofiarą przestępstwa. Dane o kradzieży samochodów dotyczą odsetka właścicieli.

Materiał B

Jako skuteczny sposób „kontroli” ryzyka związanego z przestępczością rozpowszechniła się prewencja „sytuacyjna” – jak ochrona obiektów i systemy monitoringu. Policja chętnie stosuje te techniki, ponieważ stosunkowo łatwo pogodzić je z dotychczasowymi technikami, a obywatele odnoszą wrażenie, że zostały podjęte konkretne kroki w kierunku zwalczania przestępczości. Ale ponieważ techniki te nie są wymierzone we właściwe przyczyny przestępczości – takie jak nierówności społeczne, bezrobocie i ubóstwo – ich sukces sprowadza się do ochrony tylko pewnych grup ludności, skutkiem czego przestępczość nasila się w innych sektorach społeczeństwa.

Źródło Materiału A i B: A. Giddens, *Socjologia*, Warszawa 2004, s. 241 – 242.

A. Napisz, które rejony miasta należy szczególnie chronić.

.....

B. Wyjaśnij, na czym polega strategia „kontrolowania ryzyka”.

.....

.....

.....

C. Czy kontrola ryzyka prowadzi do poprawy poczucia bezpieczeństwa? Uzasadnij odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 15. (3 pkt)

Wyjaśnij wymienione poniżej funkcje prawa:

A. Funkcja regulacyjna –

.....

B. Funkcja represyjna –

.....

C. Funkcja prewencyjna –

.....

Zadanie 16. (1 pkt)

Wymienione niżej polskie partie polityczne podziel na euroentuzjastów i eurosceptyków przed wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

A. Liga Polskich Rodzin

B. Sojusz Lewicy Demokratycznej

C. Samoobrona

D. Unia Wolności

Euroentuzjaści:

Eurosceptycy:

Zadanie 17. (3 pkt)

Uzupełnij tekst:

Władzą sądowniczą w Rzeczypospolitej Polskiej są sądy i a) niezależne od innych władz. Sądy dzielą się na powszechne i b) Sędziowie są powoływani przez c), na czas d) Wydają oni wyroki w imieniu e)

Zadanie 18. (1 pkt)

Do podanych opisów dopisz odpowiedni rodzaj normy:

religijna, prawna, moralna.

	Treść opisu:	Rodzaj normy:
A.	Każdy, kto kradnie, podlega karze pozbawienia wolności do 5 lat.	
B.	Kradzież jest czynem nagannym.	
C.	Siódme: nie kradnij.	

Zadanie 19. (4 pkt)

Podaj cztery wybrane zadania zlecone samorządowi gminnego.

1.
2.
3.
4.

Zadanie 20. (4 pkt)

Uzupełnij tabelę, wpisując przy nazwach teorii nazwiska osób, które je głosiły.

A.	Teoria walki klas	
B.	Teoria podboju	
C.	Teoria teistyczna	
D.	Teoria umowy społecznej	

1. Tomasz z Akwinu
2. Fryderyk Engels
3. Robert Filmer
4. Ludwik Gumpłowicz
5. John Locke

Zadanie 21. (12 pkt)

Przeczytaj fragment „Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej” i wykonaj podane niżej polecenia.

Art. 154

1. Prezydent Rzeczypospolitej desygnuje Prezesa Rady Ministrów, który proponuje skład Rady Ministrów. Prezydent Rzeczypospolitej powołuje Prezesa Rady Ministrów wraz z pozostałymi członkami Rady Ministrów w ciągu 14 dni od dnia pierwszego posiedzenia Sejmu lub przyjęcia dymisji poprzedniej rady ministrów i odbiera przysięgę od członków nowo powołanej Rady Ministrów.

2. Prezes Rady Ministrów, w ciągu 14 dni od dnia powołania przez Prezydenta Rzeczypospolitej, przedstawia Sejmowi program działania Rady Ministrów z wnioskiem o udzielenie jej wotum zaufania. Wotum zaufania Sejm uchwała bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

3. W razie niepowołania Rady Ministrów w trybie ust. 1 lub nieudzielenia jej wotum zaufania w trybie ust. 2 Sejm w ciągu 14 dni od upływu terminów określonych w ust. 1 lub ust. 2 wybiera Prezesa Rady Ministrów oraz proponowanych przez niego członków Rady Ministrów bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów. Prezydent Rzeczypospolitej powołuje tak wybraną Radę Ministrów i odbiera przysięgę od jej członków.

Art. 155

1. W razie niepowołania Rady Ministrów w trybie art. 154 ust. 3 Prezydent Rzeczypospolitej w ciągu 14 dni powołuje Prezesa Rady Ministrów i na jego wniosek pozostałych członków Rady Ministrów oraz odbiera od nich przysięgę. Sejm w ciągu 14 dni od dnia powołania Rady Ministrów przez Prezydenta Rzeczypospolitej udziela jej wotum zaufania większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

2. W razie nieudzielenia Radzie Ministrów wotum zaufania w trybie określonym w ust. 1 Prezydent Rzeczypospolitej skraca kadencję Sejmu i zarządza wybory.

A. Wyjaśnij, co oznacza określenie „desygnuje”. (1 pkt)

.....

.....

.....

B. Napisz, co oznacza określenie „wotum zaufania”. (1 pkt).

.....

.....

C. Konstytucja przewiduje trzy etapy prowadzące do powołania Rady Ministrów. Określ organy państwowe, którym przysługuje w poszczególnych etapach prawo powołania premiera. (3 pkt)

- etap 1.-
- etap 2.-
- etap 3.-

D. Wyjaśnij, co oznaczają sformułowania: (2 pkt)

- większość bezwzględna

.....
.....
.....

- większość zwykła

.....
.....
.....

E. Podaj, na którym etapie powoływania rządu jest wymagana: (2 pkt)

- większość bezwzględna.....

.....
.....
.....

- większość zwykła.....

.....
.....
.....

F. Określ, jaka jest minimalna liczba posłów niezbędna do przeprowadzenia głosowania w sprawie wotum zaufania dla rządu: (2 pkt)

- na etapie 2.
- na etapie 3.

G. Napisz, jaki skutek pociąga za sobą niepowołanie rządu w trybie przewidzianym przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej. (1 pkt)

.....
.....
.....

Zadanie 22. (10 pkt)

Zapoznaj się z poniższymi danymi statystycznymi i wykonaj poniższe polecenia.

Rodzina w końcu XX i na początku XXI wieku (dane w tys.)

Model rodziny	Miasto (1988)	Wieś (1988)	Ogółem (1988)	Miasto (2002)	Wieś (2002)	Ogółem (2002)
Małżeństwa bez dzieci	1418	911	2329	1543	827	2370
Małżeństwa z dziećmi	3874	2449	6323	3511	2349	5860
Matki z dziećmi	958	438	1396	1241	557	1798
Ojcowie z dziećmi	114	64	178	154	78	232

Źródło: Mały rocznik statystyczny Polski 2003, Warszawa 2003.

A. Wskaż model rodziny: (2 pkt)

- najczęściej występujący w analizowanym okresie.....

.....

- najrzadziej występujący w analizowanym okresie.....

.....

B. Podaj zmiany ilościowe, jakie nastąpiły w modelu rodziny bezdzietnej w mieście i na wsi ogółem. (2pkt)

.....

.....

C. Wymień trzy przyczyny tego zjawiska. (3 pkt)

-

-

-

D. Napisz, jakie są ogólne tendencje zmiany modelu rodziny w analizowanym okresie. (2 pkt)

.....

.....

E. Wyjaśnij, na czym polega funkcja socjalizacyjna rodziny. (1 pkt)

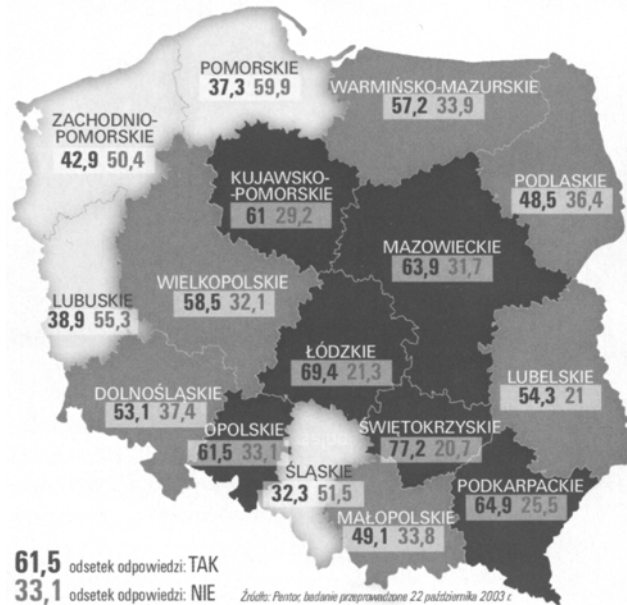
.....

.....

Zadanie 23. (12 pkt)

Zapoznaj się z materiałem źródłowym i wykonaj poniższe polecenia.

Czy Polacy boją się niemieckich roszczeń majątkowych?

A. Wypisz nazwy trzech województw, których mieszkańcy najbardziej obawiają się niemieckich roszczeń majątkowych. (1 pkt)

.....

B. Wymień dwa czynniki, które według Ciebie, wpływają na te obawy. (2 pkt)

.....

.....

C. Wypisz nazwy trzech województw, których mieszkańcy wyrażają najmniejsze obawy. (1 pkt)

.....

D. Wymień dwa czynniki, które, według Ciebie, mogły wpłynąć na zmniejszenie tych obaw. (2 pkt)

.....

.....

E. Napisz, jakie nastroje ujawniają mieszkańcy poszczególnych województw śląskich. (3 pkt)

.....

.....

.....

.....

